

УРОК № 28	ДАТА : 15.04 Група 202
Тема:	Правила побудови складних речень.
Мета:	(формування компетентностей): предметні (норми українського синтаксису; уміння будувати складні речення; знання про види складних речень; орфографічні й пунктуаційні навички; уміння розрізняти види складних речень); ключові (уміння вчитися: мовленнєво-комунікативні вміння, логічне мислення; комунікативні: навички роботи в групах та парах; загальнокультурні: прагнення до самовдосконалення).
Тип уроку:	урок практичного засвоєння матеріалу.
Обладнання:	дидактичний матеріал.
Хід уроку	

I. ОРГАНІЗАЦІЯ КЛАСУ

II. АКТУАЛІЗАЦІЯ ОПОРНИХ ЗНАНЬ, УМІНЬ І НАВИЧОК

1. Орфографічна розминка

- Уставте пропущені букви, поясніть правопис префіксів.

Пр..дставити, при..азовський, приберегти, презирство, пр..бій, пр..дтеча, пр..красно, прибічник, пр..боркати, пр..хилити, пр..хитрий, пр..фронтний, пр..варений, пр..святити, пр..краса.

2. Перевірка домашнього завдання.

3. Вправа «Мікрофон»

- Сформулюйте й поставте один одному запитання з теми «Синтаксис.

Синтаксичні норми».

III. ПОВІДОМЛЕННЯ ТЕМИ, МЕТИ, ЗАВДАНЬ УРОКУ. МОТИВАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Епіграф до уроку

Мова вдосконалює серце й розум народу, розвиває їх

О. Гончар

- Поясніть епіграф.

IV. ЗАКРІПЛЕННЯ НОВОГО МАТЕРІАЛУ

1. Робота в групах

Коментар для вчителя. Клас поділяється на 4 групи. Учні обговорюють в групі завдання, виконують їх протягом 10 хвилин, потім представляють результати роботи.

Група 1

- Розкажіть про складносурядне речення.

- Запишіть речення, підкресліть граматичні основи.

1. Де-не-де біля ярів синіє безводний полин або кущиться пахучий чебрець. 2. У лісі озиваються співи солов'їні і всі голоси весняної ночі. 3. По білих снах рожеві гадки легенькі гаптували мережки і мрії ткалися золотоблакитні спокійні тихі не такі як літні...

- Поміркуйте, які сполучники доцільно вставити замість крапок. Обґрунтуйте свій вибір. Запишіть відновлені речення.

1. Повітря тремтить від спеки, ... в срібнім мареві танцюють далекі тополі. 2. Скоро проліски з-під снігу глянуть синіми очима... повіває теплий вітер над розкованим Дніпром. 3. Недобра мова йшла за побратима, ... ти мовчав і знизував плечима. 4. Тієї весни рано прокинувся ліс ... недовію дрімали дуби.

Група 2

- Розкажіть про складнопідрядне речення.

- *Запишіть речення, підкресліть граматичні основи.*

1. Бринять живою радістю ліси як ранок спалахне на небокраї як сонце огняне завісу піднімає із їх первісної і чистої краси. 2. Та знай що тільки тут де невгамовний труд землі насиченій родюче лоно ранить доспіють ягоди і радощі постануть. 3. Той хто любить паростки кленові хто діброви молоді ростить сам достоїн людської любові бо живе й працює для століть! 4. Коли набирають стяги епохи вітру нового і висоти думай що світ змінити хоч трохи повинен і ти.

- *Поширте головну частину речення двома підрядними так, щоб утворилися складні підрядні речення з різними видами підрядності. Добро — це насамперед щастя всіх людей...*

Група 3

- *Розкажіть про безсполучникове речення.*

- *Запишіть речення, підкресліть граматичні основи. Поясніть розділові знаки.*

1. Гляди не забудь людиною будь! 2. Не всяка стежечка без спориша не в кожної людини добра душа. 3. Вік прожить не поле перейти. 4. Хлопці б'ються чорт зна за що хоч красива, та ледащо. 5. Рідної матері слівце як літнє сонце бо хоча й єсть на світі хмарненько а все-таки від нього тепленько.

- *Перетворіть прості речення на складні безсполучникові.*

1. Великий портрет Шевченка висів у мене над столом. Змалку я вже знала його в обличчя. 2. Я нетерпляче чекав Шевченкового ювілею. На причалі було святково, багатолюдно, грдла музика. 3. Миготіли береги Дніпра. Погода буда чудесна. Сила-силенна народу поспішала до Канева на пароплавах, ракетах і сухоходом на машинах.

Група 4

- *Розкажіть про складні речення з різними видами зв'язку.*

- *Запишіть речення, підкресліть граматичні основи.*

1. Безумовною рисою психічного укладу українця є емоціоналізм і сентименталізм чутливість та ліризм найяскравіше виявляються ці риси в естетизмі українського народного життя і обрядовості. 2. Одним з боків емоціоналізму є і своєрідний український гумор що є одним із найбільш глибоких виявів «артистизму» української вдачі. 3. Важливо який ти насправді а не за кого тебе вважають. 4. Найнявся продався скажуть дверима скрипати то і скрипай.

- *Складіть схеми поданих речень.*

2. Перевірка роботи груп

3. Опрацювання теоретичного матеріалу с.110

У будові складних речень найчастіше трапляються такі помилки:

1. Надмірне ускладнення складнопідрядного речення підрядними частинами. Деякі з них можна замінити дієприкметниковими або дієприслівниковими зворотами.

Неправильно	Правильно
<i>Підготовку до складання ЗНО організують відповідно до програми, яку оприлюднюють заздалегідь, з використанням найновіших посібників, інформацію про які можна знайти в Інтернеті.</i>	<i>Підготовку до складання ЗНО організують відповідно до оприлюдненої заздалегідь програми, використовуючи найновіші посібники, інформацію про які можна знайти в Інтернеті.</i>

2. Відрив підрядного означального речення від пояснюваного слова, що може спричинити двозначність у сприйнятті змісту.

Неправильно	Правильно
<i>Нарада відбулася в кабінеті директора, який знаходився на другому поверсі.</i>	<i>Нарада відбулася в розміщеному на другому поверсі кабінеті директора.</i>

3. Порушення логічних зв'язків між частинами складносурядного речення через неправильне вживання сполучника.

Неправильно	Правильно
<i>Бібліотека отримала нові видання словників, і учнів про це вчасно не повідомили.</i>	<i>Бібліотека отримала нові видання словників, але учнів про це вчасно не повідомили.</i>

3. Редагування речень

- *Зредагуйте подані речення. Які норми в них порушені?*
- *Визначте тип кожної з виправлених помилок.*

1. Усі, хто бажають взяти участь у конференції, повинні зареєструватися.
2. Якщо присмокування кліща попередити не вдалося, необхідно його обережно видалити і обстежити безкоштовно на зараженість вірусом кліщового енцефаліту в бактеріологічній лабораторії.
3. Багато різних битв відбулося на землі, і всі вони доводять, що не обов'язково війною, а в межах розуму можна домовитися з будь-яких питань.
4. Людський потік через наш двір перекрити навряд чи можливо. А як хочеться, щоб він був прикрасою і школи, і селища.

Коментар для вчителя

Усі, хто бажає взяти участь у конференції, повинні зареєструватися. Якщо ви виявили на собі кліща, обережно видаліть його і здайте на обстеження на зараженість вірусом кліщового енцефаліту в бактеріологічну лабораторію. Багато різних битв відбулося на землі, і всі вони доводять, що війна — не краще вирішення проблем, завжди слід намагатися вести мирні переговори з будь-яких питань. Як хочеться, щоб шкільне подвір'я було прикрасою і школи, і селища! Але якщо перекрити людський потік, який проходить через нього, навряд чи можливо, слід прокласти зручні тротуари і саджати квіти на вільній території.

V. ПІДСУМОК УРОКУ

1. Бліцопитування

- *Дайте відповіді на запитання.*

1. Яке речення називається складним?
2. Яким чином можуть поєднуватися частини складного речення?
3. Яке речення називається складносурядним?
4. Яке речення називається складнопідрядним?
5. Які розділові знаки ставляться в безсполучниковому реченні?

2. Граматична трансформація

- *Перетворіть прості ускладнені речення на складні, замінивши відокремлені члени підрядними реченнями.*

1. Пройшовши з кілометр, вони знову побачили короткі спалахи й темні постаті в житах. 2. Неподалік від їхньої убогої хати стояв розкішний будинок, оточений густим садом. 3. Не спитавши броду, не лізь у воду. 4. З-поміж багатьох поданих страв найсмачнішою вважалася камбала, приготовлена способом, відомим лише господаркам Лебединого острова. 5. Ішли межі стін, грубо зложених з сірого каменю, вишитих блідими перами папороті. 6.

Над головами простиралося небо, повне загадкових світів. 7. Маючи в серці стільки доброти, чи ж можна служити злій справі? 8. Виткнулася валка саней, навантажених великими дубовими колодами.

3. Робота в парах

- *Визначте види зв'язку між простими реченнями.*

1. Уродило жито, та нікому жати: пішли наші хлібороби списами орати. 2. Згадай, якою ти була в ту ніч, коли твоє кохання розцвілося: була ти наче лісова царівна у зорянім вінку на темних косах. 3. У лісі було тепер зовсім тихо; внизу яром клубилася мряка, але вершки дерев уже купалися в рум'яній заграві. 4. Вже в далині високій сяють зорі, густий туман над озером повис, і спить земля, і води сплять прозорі, і тихо спить густий зелений ліс. 5. На прю стає холодний ранок ще схід дрімає в сизій млі, а голубий, як льон, серпанок затлівсь над скибками ріллі. 6. Можна прострелити думку, що мозок народить, думки ж не вбить.

4. Коментар для вчителя

Пря (заст., книжн.) — 1. Спір, змагання. 2. Боротьба, бій, борня.

5. Цифровий тест

- *Позначте кожне речення відповідною цифрою. 1 — ССР, 2 — СПР, 3 — БСР, 4 — СР з різними видами зв'язку.*

1. Ти до мене прийшла не із казки чи сну, і здалося мені, що стрічаю весну. 2. Будем іти ми з тобою тоді в ніжному вітрі до рання, вип'ю я очі твої молоді, повні туману кохання... 3. Десь вітер грає на віолончелі, морозні пальці приклада до скла, і ти одна в зажуреній оселі замріяно схилилась до стола. 4. Ще в дитинстві я ходив у трави, в гомінливі трепітні ліси, де дуби мовчали величаво у краплинах ранньої роси. 5. Мріють крилами з туману лебеді рожеві, сиплють ночі у лимани зорі сургучеві.

6. Рефлексія

- *Проаналізуйте свої знання з теми «Синтаксичні норми української мови», заповнивши таблицю.*

Знаю

Умію

Треба попрацювати над

VI. ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ
§ 25 Вправа 192 .